

Zmatení rolí

Vytvoření a aplikace nové metody

Mgr. Lenka Pivodová, 51860

školitelka: Doc. Mgr. Lenka Lacinová, PhD

Z čeho vycházíme?

- Zmatení rolí (role confusion), výměna rolí (role reversal), parentifikace (parentification), dítě jako kamarád (child as a friend), dítě jako partner (spousifikace, child as a spouse)
- Termíny nejsou jednotlivě užívány
- Objevují se v psychodynamických teoriích a teorii rodinného systému
- Zmatení rolí je zastřešujícím pojmem. (Macfie, Brumariu & Lyons-Ruth, 2015, Vulliez-Coady, Obsuth, Torreiro-Casal, Ellertsdottir & Lyons-Ruth, 2013)

Zmatení– společné znaky

- předpoklady převzetí rodičovské role dítětem,
- převrácení rolí,
- narušení hranic rodinného systému,
- rozlišení dvou typů zmatení rolí:
 - emocionální
 - instrumentální.

(Hooper, 2007)

Dosavadní zjištění – negativní vliv

- Vliv na emoční jistotu
(e.g.: Davies et al., 2002; McCoy et al., 2009)
- Narušení či přerušování vývoje
(Chase, 1999)
- Tendence dětí zasahovat do rodičovského konfliktu
(Peris et al., 2008)
- U dítěte, které zažilo parentifikaci, se nejčastěji objevují: deprese, sebevražedné pocity, nízké sebevědomí, stud, pocity viny, sociální izolace, psychosomatické symptomy, poruchy chování
(Grych & Fincham, 1990)

Dosavadní zjištění – pozitivní vliv

- působení krátkodobé
- děti mají dostatek schopností a přebírané kompetence jsou na tuto dobu zvládnutelné a nepřesahují únosnou míru pro jejich vývojové období
- více zodpovědnosti, zvýšené sebehodnocení, posílené sebevědomí či sociální kompetence

Použité dotazníky

- Retrospektivní
- Mnoho položek
- Rozdělené na instrumentální a emocionální složku
- Nedbalo se na to, zda jde o otce či matku v narušené dyádě

Cíle při tvorbě metody

- Administrace pro adolescenty 12-18 let
- Jednoduchost a srozumitelnost
- Změřit **instrumentální** záměnu rolí, **emocionální** záměnu rolí v odděleně pro dyádu **matka - dítě**, **otec - dítě**

Tvorba škály

- Položky z kvalitativního výzkumu (Pivodová, Lacinová 2016) a použitých retrospektivních dotazníků
- Kognitivní interview
- Pilotáž (N=58, rozpětí 13-17, dívek 65%), doplnění položek
- Dotazník, 3 faktory: instrumentální záměna rolí, emocionální záměna rolí v dyádě matka-dítě a v dyádě otec-dítě
- Administrace v rámci GAČR Všichni moji blízcí (N=212, SD=2,05, rozpětí 11-18, dívek 54%). Souvislost s ECR – RS (Experience in Close Relationships – Relationships Structures, vazba k rodičům) , SDQ (Strength and Difficulties Questionnaire, internalizační a externalizační problémy s chováním)

Výsledky

- Byla vytvořena nová metoda pro měření zmatení rolí v adolescenci. Vnitřní konzistence.
- Stejná věta od matky a otce je vnímána dítětem různě („*Moje máma říká, že jsem stejný jako táta.*“). Což potvrzuje potřebu oddělit tyto dyády a zkoumat odlišnosti těchto dyád.
- Dívky vypovídali instrumentální a emocionální záměnu rolí v rodině častěji a intenzivněji jako chlapci což je v dosavadním souladu s teorií. (Peris et al, 2008)
- emocionální záměna rolí v dyádě matka dítě koresponduje s internalizačními problémy v adolescenci – z výpovědi rodičů.
- čím vyšší emoční záměna rolí s matkou, tím nižší úzkostnost vazby ve vztahu k ní, ale vyšší úzkostnost vazby k otci
- Je tedy možné, že dítě si tvoří pocity vůči otci skrz pocity matky, pokud je v dyádě matka-dítě vyšší zmatení rolí – až syndrom zavrženého rodiče?!

Co dál?

- Administrace na jiném vzorku adolescentů (ne pouze víceletá gymnázia)
- Oddělení škály emocionální záměny rolí matka – dítě, otec - dítě pro přesnější výsledky
- Možnost opět srovnat s ECR – RS, případně nějakým měřítkem adaptace (depresivita, rizikové chování apod.)
- Možnost najít souvislost zmatení rolí a různých aspektů dyád s čímkoliv, co vás zajímá

Literatura

- Davies, P. T., Harold, G., T., Goeke-Morey, M. C., & Cummings, E. M. (2002). Child emotional security and interparental conflict. *Monographs of the Society for Research and Child Development*, 67, 27-62
- Grych, J. H., & Fincham, F., D. (2001). *Child development and interparental conflict*. New York: Cambridge University
- Hooper L. M. (2007). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 15(3), 217-223.
- Chase, N. D. (1999). Parentification: An overview of theory, research and societal volumes. In N. D. Chase (Ed.) *Burdened Children* (pp 3-33). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Macfie, J; Brumariu, L. E.; & Lyons-Ruth, K. (2015). Parent-Child Role-Confusion: A critical Review of an Emerging Concept, *Developmental Review*. doi: 10.1016/j.dr.2015.01.002
- Peris T. S., Goeke-Morey M. C., Cummings E. M., & Emery R. E. (2008). Marital conflict and support seeking by parents in adolescence: Empirical support for the parentification construct. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 633-642
- Pivodová, L., Lacinová, L. (2016). Fenomén spousifikace: studie o partnerském vztahu mezi rodičem a dítětem. *E-psychologie*, 10(1). 1-17. Dostupné z http://e-psycholog.eu/pdf/pivodova_lacinova.pdf
- Vulliez – Coady, L., Obsuth, I., Torreiro Casal, M., Ellertsdottir, L. & Lyons – Ruth, K. (2013): Maternal role confusion: Relations to maternal attachment and mother-child interaction from infancy to adolescence. *Infant Mental Health Journal*, 34(2), 117-131, doi: 10.1002/imhj.